Závěrečná zpráva

P R O G R A M R O Z V O J E M E T R O L O G I E 2 0 1 0

Číslo úkolu: **VII/7/10**
Název úkolu: **Shoda stanovených měřidel uvedených do provozu podle směrnice o měřicích zařízeních (MID) s požadavky této směrnice: Výdejní stojany na pohonné hmoty a taxametry (resp. taxametrické jednotky)**

Odpovědný řešitel: Sdružení českých spotřebitelů, Ing. Libor Dupal

Cíle úkolu:

Cílem je podpořit metrologické, kontrolní a zkušební mechanizmy v oblastech, kde může být spotřebitel ohrožen z hlediska svých ekonomických zájmů.

Metrologická kontrola (ověřování) stanovených měřidel - výdejních stojanů na pohonné hmoty a taxametrů - je předmětem působnosti Českého metrologického institutu; dozor nad trhem s těmito měřidly provádí Česká obchodní inspekce a ČMI v rámci státního metrologického dozoru.

Výdejní stojany na pohonné hmoty a taxametry (přesněji taxametrické jednotky) podléhají při uvádění na trh a do provozu nově harmonizované legislativě EU ve smyslu směrnice nového přístupu 2004/22/ES „MID“ (nařízení vlády 464/2005 Sb.). Nesprávnou aplikací zejména v přechodu mezi uvedením na trh a uvedením do provozu může docházet k úmyslnému i neúmyslnému poškození spotřebitele. Účinné působení veřejných orgánů je v těchto oblastech proto velmi důležité. Význam a dopad účinné kontroly přitom není jen na spotřebitele, ale obecně na podporu čistoty trhu a rovných podmínek pro podnikání na trhu.

Cílem úkolu je tedy implementace MID a její vymáhání.

Zadání úkolu (plánovací list)

Plánovací list byl zpracován v úzké koordinaci se spoluřešiteli a návrh byl finalizován na základě vstupní oponentury.

Postup realizace

V průběhu realizace bylo konáno několik **pracovních a koordinačních schůzek** (SČS, ČMI, ČOI, ÚNMZ - v kombinacích, popřípadě i všichni najednou), a to zejména v počátečním stádiu, kdy byly diskutovány plánování, koordinace, kompetence a působnosti k úkonům (odběry) aj. V průběhu roku byly zúčastnění v častém korespondenčním styku s cílem upřesnění postupů a jednotlivých kroků, či k ověření průběhu realizace a jednotlivých kroků.

V rámci řešení úkolu byly zpracovány dva **„metodické pokyny“ pro inspektory ČOI** – (Dozor nad trhem s výdejními stojany na pohonné hmoty a Dozor nad trhem s taxametry a nad jejich používáním); tyto byly konzultovány a dle potřeby doplněny. Na jejich základě ČOI zpracovala své informace ke kontrole stanovující podmínky a postupy pracovníků České obchodní inspekce při realizaci kontrol.

Pokyny se zaměřily na problematiku formální a věcné správnosti postupu výrobců výdejních stojanů na pohonné hmoty a taxametrů (resp. taxametrických jednotek) jako stanovených výrobků, jejich zplnomocněných zástupců, dovozců a distributorů; a na problematiku metrologických a technických aspektů při uvádění těchto měřidel do provozu (se zvláštním důrazem na taxametry). Metodické materiály zahrnuly popis legislativy, principy a metody inspekční práce zejména při odběrech, a to s důrazem na odlišnosti postupu zboží označeného ‚CE‘ a bez ‚CE‘ (stanovené výrobky a nestanovené výrobky). Některé aspekty posuzuje inspektor vizuálně. Byly uvedeny odkazy, popřípadě citace příslušných předpisů a norem.

Metodické pokyny jsou přílohami Závěrečné zprávy (separátně).

V další fázi byl realizován **školicí seminář pro inspektory** („dozor nad trhem s měřidly podle MID a nad jejich používáním“) a v jeho rámci byl upřesněn konkrétní postup a kroky realizace. Konal se dne

2.6.2010 v Brně (ČMI). Zúčastnilo se ho na 34 osob, zejména inspektoři ČOI. Program je v příloze (příloha 1).

V dalším průběhu byly (zejména ze strany ČMI) upřesňovány některé kroky k provádění a realizace kontrol. Souhrn těchto upřesnění je přiložen (příloha 2).

Důležitou součástí řešení úkolu bylo i **praktické ověření metodik na několika případech**.

- Dozor se měl odehrávat na čerpacích stanicích po uvedení do provozu výdejních stojanů uvedených na trh podle MID (ježto stojany se v obchodní síti nevyskytují a dozor tedy nelze vykonat tam). Toto bylo prováděno ve spojení s plánovanými odběry pohonných hmot celorepublikově, tj. všemi inspektoráty.
- Pokud byly zjištěny nějaké problémy týkající se dozoru zákona č. 22/1997 Sb., byly řešeny prostřednictvím OTK Olomouc, které je výkonem dozoru v této oblasti pověřeno; tam, kde bylo podezření na technické či metrologické neshody – bylo přizváno ČMI. Spolupráce ČMI byla vyžádána pouze ve 2 případech (OTK Olomouc), kdy bylo podezření na opravy a rekonstrukce zasahující do výdejních stojanů bez následného úředního ověření. V obou případech se podezření neprokázalo a bylo zjištěno, že nedošlo k porušení platné legislativy.
- Akce ČOI probíhala do poloviny října (zpráva viz příloha 3). V průběhu kontrol ČMI inicioval širší záběr akce a metrologických měření, zůstalo však jen u několika uvedených případů, což je ale v souladu se zadáním úkolu. I když nebyly u kontrolovaných osob zjištěny závady, ukázalo se nutným zkontrolovat technickou dokumentaci v přechodném období (do r. 2016), jež je nutná pro uvedení na trh a do provozu těchto výrobků podrobněji. Toto došetření bude provedeno ČOI ve spolupráci s ČMI v příštím období.
- GŘ ČMI na mezinárodním fóru informoval o tomto projektu ČR a informace byla přijata s nevšedním zájmem autorit jiných států o výsledky. Je to logické proto, že např. v oblasti vah s neautomatickou činností se vyskytují určité příklady věcně podložené pochybnosti o spolehlivé funkčnosti procesu posuzování shody pro uvedení na trh a do provozu těchto vah.

Plnění cílů

Cíl podpořit metrologické, kontrolní a zkušební mechanizmy v oblastech, kde může být spotřebitel ohrožen z hlediska svých ekonomických zájmů, byl naplněn. V rámci projektu byly připraveny předpoklady pro implementaci směrnice MID, resp. nařízení vlády 464/2005 Sb. o technických požadavcích na měřidla a vymáhání této legislativy, a sice ve dvou velmi důležitých sektorech zahrnujících výdejní stojany na pohonné hmoty a taxametry. Nesprávnou aplikací zejména v přechodu mezi uvedením na trh a uvedením do provozu může docházet k úmyslnému i neúmyslnému poškození spotřebitele pohonných hmot či uživatele taxislužby, aniž by tento měl možnost nějaké účinné „vlastní“ obrany. Provedená šetření ČOI toto sice nepotvrdila, ale kontrola s ohledem na aplikaci MID byla provedena zatím jen v ojedinělém případě.

Řešení úkolu tak přispělo k budoucímu účinnému působení veřejných orgánů v těchto oblastech. Význam a dopad účinné kontroly přitom není jen na spotřebitele, ale obecně na podporu čistoty trhu a rovných podmínek pro podnikání na trhu.

Co se týče mediálního zviditelnění tématu, po přijetí závěrečné zprávy umístí SČS výsledky na webových stránkách (www.konzument.cz a top-normy.cz). Podobně mohou učinit další partneři. Na měsíc listopad je předjednána společná prezentace ČOI s SČS k tématu pro média (další spoluřešitelé budou přizváni).

Výstup řešení

1. Soubor odborných metodických materiálů pro inspektory se zaměřením na problematiku kontroly a měření odběru PHM a taxametrů.

   Plnění: Splněno, metodické pokyny jsou samostatnými přílohami k Závěrečné zprávě.

2. Zpráva a vyhodnocení úkolu, doporučení.

Plnění: Závěrečná zpráva je zpracována a předložena partnerům a oponentům k vyjádření. Její součástí jsou Závěry a doporučení (viz příloha 4).

Objektivně ověřitelné výsledky řešení dílčích cílů:

Metodické materiály pro inspektory - splněno

Realizovaný seminář - splněno

Oponentura

Závěrečná oponentura je nástrojem k ověření výsledků řešení úkolu. Oponenty byli jmenováni:

- P. Brynda - Sdružení Spořebitel.cz,
- P. Mamula - Sdružení pro bezpečnost potravin a ochranu spotřebitele

Na základě oponentury byla Závěrečná zpráva finalizována. O provedeném oponentním jednání byl sepsán Zápis o průběhu závěrečného oponentního řízení. Oba oponenti se vyjádřili kladně k řešení úkolu.

Náklady, přiměřenost rozpočtu

V průběhu projednávání návrhu úkolu s ÚNMZ byl původní rozpočet snížen cca o 30%, na 100.000 Kč včetně dph. Tento rozpočet pokrývá jen část celého projektu - zejména odběry vzorků, měření a seminář jsou realizovány mimo schválený rozpočet. Oponenty projektu byl při vstupním oponentním řízení označen úkol za finančně podhodnocený. Všichni zúčastnění v rámci jeho realizace vyvinuli maximální úsilí k jeho řešení a naplnění, a to včetně hrazení nákladů z vlastních rozpočtů.

Čerpání nákladů na řešení úkolu v uvedené výši se považuje za zcela relevantní.

Závěr

Oponenti zpracovali posudky pro vstupní oponenturu. Jejich náměty pro upřesnění zadání byly dílem zahrnuty do plánovacího listu, popřípadě vysvětleny s možností dalšího využití.

Oponenti zpracovali posudky k návrhu závěrečné zprávy, tedy k celkovému řešení a realizaci úkolu. Vyjadřují souhlas s řešením úkolu s tím, že toto splňuje zadání a cíle všech částí úkolu.

Navrhuje se proto zadavateli úkolu, aby přijal a odsouhlasil řešení úkolu popsané v závěrečné zprávě a na tomto základě uhradil smluvní cenu za řešení úkolu.

V Praze dne 26.10.2010

Zpracoval: Ing. Libor Dupal

Příloha 1 Program školicího semináře

SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ z.s.
CZECH CONSUMER ASSOCIATION
www.konzument.cz

Garant za realizaci úkolu

„Shoda měřidel uvedených na trh a do provozu jako stanovené výrobky podle směrnice o měřicích zařízeních (MID) s požadavky této směrnice: Výdejní stojany na pohonné hmoty a taxametry (resp. taxametrické jednotky)“

schváleného na rok 2010 v
Odborné sekci pro kvalitu v normalizaci, metrologii,
zkušebnictví, akreditaci a certifikaci Rady kvality České republiky

dovoluje si Vás pozvat spolu s

ČESKÝM METROLOGICKÝM INSTITUTEM,

na školicí seminář

„DOZOR NAD TRHEM S MĚŘIDLY PODLE MID A NAD JEJICH POUŽÍVÁNÍM“

Datum, čas a místo konání:

2.6.2010, 9:30 - 16:00 h

ČMI, Okružní 31, 638 00 Brno

Za přípravný výbor

Ing. Libor Dupal, předseda SČS

Kontakty: SČS, garant - Ing. Libor Dupal – dupal@regio.cz, 602561856,
ČMI, realizátor - Ing. Jindřich Pošvář – jposvar@cmi.cz, 606 647 634,
ČOI, realizátor - Ing. Milan Bouša – mbousa@coi.cz).

Úkol je naplňováním a realizací

Strategie Národní politiky kvality v České republice na období let 2008 - 2013

PROGRAM

Zahájení, organizační pokyny

Ing. Jindřich Pošvář, ČMI, Ing. Libor Dupal, SČS

Úvod: O úkolu a jeho realizaci

Ing. Libor Dupal, SČS

DOPOLEDNÍ BLOK

Metodika pro postup pracovníka ČOI při dozoru nad trhem s výdejními stojany pohonných hmot ve smyslu příslušného pokynu (MEP)

- MEP (002) DOZOR NAD TRHEM S VÝDEJNÍMI STOJANY NA POHONNÉ HMOTY - postupy České obchodní inspekce při kontrolách regulérnosti uvedení výdejních stojanů na trh a do provozu, při kontrolách regulérnosti provozování těchto měřidel při prodeji pohonných hmot a postup při uplatnění opatření k nápravě.

  Ing. Milan Bouša, ČOI

Legislativní pozadí uvádění výdejních stojanů na pohonné hmoty jako stanovených výrobků/měřidel na trh a do provozu a jejich používání; možnosti (společných) kontrolních akcí ČOI a ČMI

Ing. Jindřich Pošvář, ČMI

Technické aspekty výdejních stojanů na pohonné hmoty

Libor Lojek, ČMI, gestor oboru

Diskuse

Závěr

Praktická ukázka na čerpací stanici (100 m od místa konání semináře)

Libor Lojek, ČMI

Příloha 2 Upřesnění ČMI k realizaci

Podmínky pro uvedení na trh:

- Na trh a do provozu mohou být současně uváděny výdejní stojany podle nařízení vlády 464/2005 Sb. a vydání prohlášení o shodě i podle "staré" právní úpravy, tedy cestou národního schválení typu a prvotního ověření, a to po dobu platnosti certifikátů o schválení typu (vydaných do 30.10.2006 a nejpozději do 30.10.2016 - viz § 9 NV 464/2005 Sb.).
- Takto to bylo prezentováno na semináři a jiná interpretace je mylná.

Problematika hlavních úředních značek a jiných označení:

- Pokud jde o informativní značky ČMI, byla v Brně v rámci školení pro ČOI podána informace o tom, že se na této značce vyznačí rok, do kterého ověření platí. Jedná se o značku informativní, která rozhodně nemůže být předmětem kontroly ČOI a nemůže o ní být zmínka v protokolech (mohlo by se stát, že uživatel měřidla by umístění takové značky odmítl a ČMI by to musel respektovat - pouze k umístění úředních značek nás zmocňuje zákon o metrologii).
- V drtivé většině případů je výdejní stojan na pohonné hmoty zařízením, které obsahuje několik konstrukčních podskupin, jejichž metrologické vlastnosti se mohou lišit. Tyto podskupiny jsou založeny právě na tzv. měřičích, které správnost měření protečeného množství generují. S ohledem na to se jak na straně výrobců a servisů, tak na straně ČMI respektují tyto podskupiny jako de facto samostatná (stanovená) měřidla. Může se stát, že např. tři měřiče jsou ve shodě s požadavky a jeden nikoliv; není ale možné, resp. ani nezbytné, zastavit provoz celého stojanu. V návaznosti na tento přístup se i evidence stanovených měřidel ve formě kmenových listů vede k měřičům a nikoli ke stojanu jako celku. V návaznosti na to se i úřední značky (a označení shody!!!) umísťují na štítek stojanu tolikrát, kolik je měřičů. Tato skutečnost včetně fotografie štítku výdejního stojanu byla prezentována pracovníkům ČOI na semináři.
- Pokud vypustíme stav výdejního stojanu na pohonné hmoty jako stanoveného výrobku, který byl nově uveden na trh a do provozu jako stanovené měřidlo, měl by být výdejní stojan opatřen úředními značkami na místech specifikovaných v certifikátu o schválení typu, resp. o ES přezkoušení typu. Jak bylo řečeno i při semináři v Brně, je uvnitř výdejního stojanu celá škála míst zajištěných úředními značkami. Pokud nejsou značky porušeny, nemusí se při následném ověření vyměňovat. Protože ale musí být zřejmé, kterou úřední značkou se řídí platnost ověření a počítání doby, je jedna z úředních značek tzv. hlavní úřední značkou zvýrazněnou červeným štítkem s písmenem H. Pouze a jen tato značka se použije k počítání lhůty. Tyto značky se umísťují na výše zmíněné měřiče s ohledem na to, že právě ty jsou "metrologickou individualitou" v rámci celé sestavy výdejního stojanu jako měřidla. Protože však měřič je pod kapotáží a nemusí být proto tato hlavní úřední značka snadno dostupná (většina uživatelů výdejních stojanů má vstup pod kryty měřidla zabezpečen a nedovoluje porušení příslušných značek bez přítomnosti stanovené odpovědné osoby), a proto se obvykle umístí aktuální úřední značka i na celkový štítek výdejního stojanu do příslušného okénka k číslu měřiče.

Příloha 3 Zpráva a vyhodnocení prováděné v rámci součinnostní akce SČS, ČMI, ČOI

Výdejní stojany PHM

- V rámci akce výdejních stojanů bylo provedeno celkem 134 kontrol. Z toho 7 čerpacích stojanů bylo na LPG.
- Z celkového počtu kontrol byly 4 kontroly provedeny na základě podnětu od spolupracujících organizací (ČMI a SČS).
- Výdejní stojany, jež by byly uvedeny do provozu dle MID jinými AO než AO 1383 bez následného úředního ověření, se vyskytly ve zcela zanedbatelném počtu (zjištěny pouze jeden případ).
- U jedné čerpací stanice byl zjištěn stojan úředně neověřený (řešeno v rámci SŘ).
- Spolupráce ČMI byla vyžádána pouze ve 2 případech (OTK Olomouc), kdy bylo podezření na opravy a rekonstrukce zasahující do výdejních stojanů bez následného úředního ověření. V obou případech se podezření neprokázalo a bylo zjištěno, že nedošlo k porušení platné legislativy.
- Z hlediska zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, v platném znění, nebylo při prováděných kontrolách zjištěno porušení platné legislativy.
- Tato společná akce značně překračuje rámec krátkodobé spolupráce, neboť u části výrobků je žádoucí s ohledem na tento rizikový segment trhu provést podrobnější šetření.
- I když nebyly u kontrolovaných osob zjištěny závady, ukázalo se nutným zkontrolovat technickou dokumentaci v přechodném období (do r. 2016), jež je nutná pro uvedení na trh a do provozu těchto výrobků podrobněji. Toto došetření bude provedeno ČOI ve spolupráci s ČMI v příštím období.

Taxametry :

- V rámci akce taxametrů bylo provedeno celkem 42 kontrol.
- Taxametry, jež byly uvedeny na trh jsou pouze od 4 distributorů (příp. výrobců).
- U 1 výrobce a 1 distributora byly provedeny kontroly dle zák. č. 22/1997 Sb. a ukončeny bez zjištění.
- Spolupráce s AO (ČMI) nebyla požadována.
- Závady byly řešeny PNM v pěti případech (šlo o poctivost poskytované služby). Rovněž v pěti případech jsou závady řešeny návrhem na SŘ (u tří SŘ šlo rovněž o poctivost poskytované služby).
- Ve dvou případech SŘ pak bylo sankcionováno zjištění taxametrů, jež nebyly úředně ověřeny.
- Jiným státním orgánům byly postoupeny čtyři případy zjištění (formální náležitosti provozování taxislužby) k dořešení.

22.10.2010

Ing. Veselý Jan

OTK Olomouc

Příloha 4 Závěry a doporučení vyplývající z řešení úkolu Shoda stanovených měřidel uvedených do provozu podle směrnice o měřicích zařízeních (MID) s požadavky této směrnice: Výdejní stojany na pohonné hmoty a taxametry (resp. taxametrické jednotky)

Taxametry

- Byly zpracovány „metodické pokyny" pro inspektory ČOI – **Dozor nad trhem s taxametry a nad jejich používáním**, a inspektoři ČOI byli proškoleni na školicím semináři. ČOI v případné spolupráci s ČMI jsou připraveni pro oblast taxametrů zajistit správné provádění předmětné legislativy pro uvádění výrobků na trh.
- Co se týče **taxametrů**, bylo upozorněno na problém s možností podvodného jednání, kdy při poklesu napětí lze taxametr vynulovat bez další možnosti záznamu vykonané jízdy. Někteří výrobci, kteří tuto chybu eliminovali, se ocitli ve značné nevýhodě proti ostatním. Bylo diskutováno, jak zamezit tomuto podvodnému jednání; ČMI a ÚNMZ uvažuje o vydání opatření obecné povahy na území ČR. Zmíněnou povinnost řeší vyhl. MD č. 281/2007 Sb., §15 (prováděcí vyhl. k silničnímu zákonu č. 111/1994 Sb., §21, odst. 3).
- Kontroly prováděné ČOI se prakticky nedotkly implementace MID. Na tuto oblast se bude ČOI v budoucnu zaměřovat s využitím know-how získaným v rámci projektu.

Stojany PHM

- Byly zpracovány „metodické pokyny" pro inspektory ČOI – **Dozor nad trhem s výdejními stojany na pohonné hmoty** a inspektoři ČOI byli proškoleni na školicím semináři.
- ČOI ve spolupráci s ČMI je připravena pro oblast **stojany na pohonné hmoty** zajistit správné provádění předmětné legislativy upravující uvádění výrobků na trh.
    - Prioritní záměrem takové spolupráce bude postihnout nově instalované stojany PHM v režimu MID ještě před následným ověřením, a tak zjistit stav účinnosti režimu MID u výrobců (zda nejsou překročeny dovolené odchylky).
    - Cílem takových akcí je nejen určité formální konstatování, že výdejní stojany uvedené na trh podle MID a pak do provozu jsou řádně označeny a vybaveny prohlášením o shodě podle směrnice a že mají kmenový list, ale i to, jaké skutečně metrologické vlastnosti mají, tedy zda jsou tyto parametry (skutečné chyby měření množství) v souladu s maximálními dovolenými chybami stanovenými směrnicí. Skutečné chyby měřidel není ČOI technicky schopna změřit a je zde tedy naprosto nezbytná spolupráce s ČMI.
    - ČMI po obdržení seznamu stanic s nově instalovanými stojany od ČOI anebo z jiných zdrojů bude provádět metrologická šetření.
    - WELMEC má eminentní zájem na výsledku takových šetření; ale i výsledky řešení aktuálního úkolu, byť rozsahem nečetné, budou ČMI a ČOI prezentovat na mezinárodní úrovni.

Ostatní

- Na základě informací ÚNMZ, dle šetření některých států EU bylo zjištěno, že znepokojivé procento zařízení podléhajících směrnici o neautomatických vahách (NAWI) nově uvedených do provozu neodpovídá stanoveným tolerancím. Doporučuje se proto uspořádat obdobnou akci (ČMI+ČOI) v roce 2011 se zaměřením právě na NAWI.